

Allvarlig kritik mot Social- och omsorgsnämnden i Linköpings kommun för flera brister i handläggningen av ett ärende om omplacering av en tolvårig pojke

Beslutet i korthet: En tolvårig pojke vårdades med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Han var sedan 2013 placerad i ett familjehem. Nämnden beslutade den 8 maj 2019 att vården av pojken med stöd av LVU skulle upphöra och att han skulle vara placerad i samma familjehem med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Förvaltningen hade dock redan flyttat pojken från familjehemmet. Den 9 maj 2019 fattade nämndens ordförande ett beslut om att pojken skulle placeras tillfälligt i ett akuthem.

När en fråga om att omplacera ett barn aktualiseras ska nämnden utreda den saken enligt 11 kap. 1 § SoL. En sådan utredning ska bedrivas förutsättningslöst och belysa för- och nackdelar med en eventuell omplacering. Barnets bästa är avgörande för om en omplacering ska ske eller inte. Ett barn har rätt att få relevant information från socialtjänsten. Barnet ska också ges möjlighet att föra fram sina åsikter i frågor som rör barnet och åsikterna ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

I det aktuella fallet låg en kortfattad framställning från förvaltningen till grund för beslutet att omplacera pojken. Enligt JO har det inte kommit fram något i ärendet som talar för att pojkens förhållanden i familjehemmet medförde att det fanns behov av en så skyndsamt omplacering att nämnden kunde nöja sig med ett mer summariskt beslutsunderlag. Nämnden borde ha gjort en noggrann omplaceringsutredning.

JO konstaterar vidare att nämndens beslut den 8 maj 2019, i den del som avsåg att pojken skulle vara placerad i samma familjehem, grundades på ett underlag som inte längre var aktuellt eftersom pojken redan hade flyttats från familjehemmet. Det inträffade är enligt JO anmärkningsvärt.

Slutligen konstaterar JO att nämnden inte hade ett barnperspektiv vid handläggningen av ärendet om omplacering av pojken. Nämnden gjorde inte någon fullständig prövning av hans bästa innan den beslutade om omplacering. JO framhåller i beslutet att barnets åsikter utgör en viktig del vid bedömningen av vad som är bäst för barnet. Pojken fick inte komma till tals gällande omplaceringen. Nämnden har också brustit i att lämna information till honom om vad som hände i ärendet.

JO riktar allvarlig kritik mot nämnden för bristerna i handläggningen av ärendet om omplacering.

Bakgrund

AA, som är född 2007, vårdades med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Han var sedan 2013 placerad i familjehem hos BB och CC med stöd av 11 § LVU. AA hade regelbundet umgänge med sin mor DD.

Anmälan

I en anmälan till JO den 24 mars 2019, som kompletterades genom en skrivelse den 14 maj 2019, klagade BB på Social- och omsorgsförvaltningen i Linköpings kommun.

BB uppgav bl.a. följande: Förvaltningen lyssnade inte på hennes och CC:s åsikter när det gällde omfattningen av AA:s umgänge med DD. Det fanns inte något fungerade samarbete mellan familjehemmet och förvaltningen, utan det rådde en konflikt mellan dem. Den 7 maj 2019 sade förvaltningen upp deras uppdrag som familjehem. De fick besked om att AA skulle omhändertas samma dag för att placeras i ett annat familjehem. AA hade fyllt 12 år och kunde uttrycka sin vilja. Förvaltningen beaktade inte att AA ville bo kvar hos dem och agerade således inte utifrån vad som var bäst för honom. Det snabba omhändertagandet står inte alls i proportion till den situation som rådde.

Till anmälan och till den kompletterande skrivelsen fogade BB vissa handlingar, bl.a. mejlkonversationer mellan familjehemmet och gruppchefen EE.

Utredning

JO tog del av vissa handlingar i AA:s ärende, bl.a. journalanteckningar för perioden den 15 november 2018–24 maj 2019. Därefter begärde JO att Social- och omsorgsnämnden i Linköpings kommun skulle yttra sig över det BB uppgett i sin anmälan.

Nämnden godkände ett yttrande från förvaltningen som sitt remissvar. Av yttrandet framgick bl.a. följande:

AA omhändertogs med stöd av 6 § lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) i september 2012 och placerades då i ett familjehem i Sturefors. Förvaltningsrätten biföll ansökan om vård enligt LVU i november samma år med hänvisning i brister till hemförhållanden (2 § LVU). I mars 2013 placerades AA för vård i familjehemmet BB/CC.

Av anteckningar från besök med familjehemmet och telefonsamtal med familjehemmet under våren 2019 framgår att ett kolliderande synsätt vad gäller umgänge och vårdnadsfrågan inte är förenligt med en fortsatt placering av AA hos BB/CC.

Familjehemsuppdraget avslutas per 2019-05-07. Arvode och omkostnad betalas ut till och med 2019-06-06.

I ett 2019-05-08 daterat beslut anges att vård för AA enligt 2 § LVU upphör. Av journalanteckning framgår att AA flyttats från familjehemmet BB/CC 2019-05-07 och vistas hos sin mor. I ett 2019-05-09 daterat beslut anges att AA, med stöd av socialtjänstlagen, ska var placerad i akuthem (anm. nytt familjehem).

SOCIAL- OCH OMSORGSFÖRVALTNINGENS BEDÖMNING

Klagomålets innehåll [...] tolkas så att familjehemmet upplever att de inte fått något gehör för sina ståndpunkter vad gäller, i första hand, umgänget mellan det placerade barnet och den biologiska familjen. Av dokumentationen i ärendet och av uppgifter från ansvariga handläggare framgår att det saknats samsyn i den frågan. Det framstår också klart att det är just det förhållandet som lett fram till att familjehemmets uppdrag avslutats och att initiativ till avslutet tagits av nämndens handläggare. Innan uppdraget upphört har ett flertal möten genomförts mellan parterna och tidigare även försök gjorts med personligt stöd till familjehemmet.

De åtgärder (på ett generellt plan) som nämnden vidtar vad gäller barn så ska barnets bästa särskilt beaktas. Samma sak gäller vid beslut eller andra åtgärder som rör vård eller behandlingsinsatser för barn att det som är bäst för barnet som ska vara ledstjärnan. Bedömningen är slutligt gjord att vården i familjehemmet BB/CC inte gynnade AA som det borde göra. Ansvariga handläggare kom fram till detta i ljuset av familjehemmets bristande medverkan, särskilt vad gäller umgänget mellan AA och hans biologiska familj.

Innan det sker så har lång tid förflutit och, som sagts, olika typer av stöd till familjehemmet prövats, vilka antingen avvisats av familjehemmet eller befunnits otillräckliga.

Samverkan mellan nämnden och uppdragstagare är A och O för att insatsen/åtgärden ska fungera på ett bra sätt. Som det framgår av ärendets dokumentation och som bekräftas av ansvariga tjänstemän så blev det under hand allt mer gnissel i kontakten mellan förvaltningen och familjehemmet med anledning av, så som det i alla fall uppfattas av tjänstemännen, frågorna om barnets umgänge med modern och frågan om vårdnadsöverflyttning.

Alla åtgärder som vidtagits uppfyller kraven på saklighet, opartiskhet och har syftat till att gynna AA i möjligaste mån. Detta är tjänstemännens uppfattning och det finns inget i ärendets handläggning, som klart motsäger detta. Nämnden är väl medveten om de svårigheter som finns i familjehemsvård. Även om hemmen utreds, stöd lämnas och rimliga bedömningar görs så sker det "sammanbrott". När det händer så ska förvaltningens handläggare göra sitt yttersta för att behandla nämndens uppdragstagare så korrekt som möjligt. Även om familjehemmet nu upplever det motsatta så bör det, efter genomgång av dokumentationen i vad gäller både AA och familjehemmet och de muntliga uppgifterna från berörda tjänstemän, inte riktas kritik mot ärendets handläggning i det hänseendet.

Trots den i stort korrekta handläggningen så väcks ändå, vid genomgång av dokumentationen, frågor kring hur ansvariga handläggare agerat i vissa delar. Familjehemmet har i princip redan från början av sitt uppdrag "ifrågasatt" utformningen av uppdraget och även ifrågasatt förvaltningens/nämndens företrädare. Familjehemmet agerar så som de vore vårdnadshavare i kontakter ex; med skolan. Detta ger ett intryck av en oklar rollfördelning mellan nämndens företrädare och familjehemmet. Handläggningen saknar därmed i vissa delar den stringens som borde vara fallet vid myndighetsutövning inom socialtjänsten och då särskilt vad gäller placering av barn i samhällsvård. Upplevelsen är att handläggningen i vissa delar saknar tydlighet i det som brukar utgöra definitionen av "myndighetsutövning", dvs. att ensidigt reglera enskildas rättigheter och skyldighet under verkan av det regelverk som gäller i sådana sammanhang och som ska bidra till ett gott förtroende för nämndens verksamhet.

Några beslut under ärendets handläggning förstärker intrycket av bristen på samsyn med familjehemmet kring situationen för AA. Detta visar sig i samband med avslutningen av placeringen av AA hos familjen BB/CC. Exempelvis så är de faktiska åtgärderna kring AA inte i alla delar synkroniserade med formella beslut.

Efter det att JO mottagit nämndens remissvar konstaterades att BB:s kompletterande skrivelse av förbiseende inte hade skickats till nämnden tillsammans med remissen. JO begärde att nämnden skulle yttra sig på nytt och även svara på ett antal frågor (se nämndens remissvar).

Nämnden lämnade som remissvar ett yttrande från förvaltningen. I yttrandet anfördes bl.a. följande:

Varför beslutade ordföranden i social- och omsorgsnämnden den 9 maj 2019 att AA skulle omplaceras från sitt familjehem till ett akuthem omedelbart när nämnden dagen innan, den 8 maj 2019, hade beslutat att AA skulle vara fortsatt placerad i familjehemmet?

Redovisningen från berörd befattningshavare är huvudsak följande.

- o Den 16 april 2019 färdigställdes beslutsunderlaget som resultat av en utredning som inletts den 18 januari 2019 med frågeställningarna – kan vården med stöd av LVU upphöra? – kan AA flytta hem till sin vårdnadshavare? Förslaget efter utredning var att vården enligt LVU kan upphöra. Vården bör dock fortsätta såsom tidigare genom vård i familjehem, men nu med stöd av socialtjänstlagen. Ärendet var under den här tiden mycket turbulent och det stod klart att AA behövde placeras i ett annat familjehem så snart ett matchat hem fanns tillgängligt. Ansvarig chef och handläggare tänkte inte på att ”dra tillbaka” det föreslagna beslutet trots att vid tidpunkten för utskottets beslut var planerat för en omplacering av AA till dagen därpå.

Varför var beslutet om omplacering så brådskande att nämndens prövning inte kunde avvaktas?

Redovisningen från berörd befattningshavare är huvudsak följande.

- o Bedömningen gjordes att omplaceringen av AA behövde ske mycket skyndsamt. Bland annat då det tidigare familjehemmet under en längre tid och på olika sätt visat att de inte förmådde att härbärgera sina egna känslor och inta vuxens roll gentemot AA. Bedömning var att detta drabbade och påverkade AA på ett negativt sätt.

Gjorde nämnden en utredning om omplacering av AA från familjehemmet till ett nytt familjehem inför beslutet om omplacering? Om svaret är nekande, varför gjorde nämnden inte det?

Redovisningen från berörd befattningshavare är huvudsak följande.

- o Beslutet att placera AA i akutfamiljen byggde på uppgifter från den nyss avslutade utredningsprocessen. Ett kortfattat underlag sammanställdes på den grunden. Detta hade då också föregåtts av ett flertal möten med vårdnadshavare, AA och det tilltänkta hemmet.

Vilka bedömningar gjorde nämnden när det gäller om omplaceringen stod i överensstämmelse med AA:s bästa (1 kap. 2 § SoL)?

Redovisningen från berörd befattningshavare är huvudsak följande.

- o Bedömningar beträffande situationen för AA gjordes fortlöpande och dokumenterades. Långvarig samarbetsproblematik med det tidigare familjehemmet ledde fram till ett ultimatum från familjehemmets sida som

innebar att umgänget mellan AA och hans biologiska familj skulle minska kraftigt. Detta bedömdes motverka vad som var bäst för AA på ett icke acceptabelt sätt.

ÖVRIG REDOVISNING OCH BEDÖMNING

1. Som redovisats tidigare så avslutades familjehemsuppdraget familjehemmet BB/CC den 7 maj 2019. Arvode och omkostnad betalades ut till och med den 6 juni.
2. I ett den 8 maj daterat beslut social- och omsorgsnämndens utskott anges att vård för AA enligt 2 § LVU upphör och att han då med stöd av socialtjänstlagen ska vara placerad i familjehemmet BB/CC.
3. Beslutsunderlaget för utskottets beslut den 8 maj är daterat den 16 april och innehåller en vårdplan med motsvarande datum, till vilken vårdnadshavaren lämnat sitt samtycke.
4. Av journalanteckningar framgår att AA i praktiken flyttats från det familjehemmet i samband med ett tidigare planerat umgänge hos mormor, som påbörjades den 4 maj. Han kom sedan att vistas hos sin mor fram till att han placerades i det nya familjehemmet (akuthemmet).
5. I ett den 9 maj daterat beslut (ett beslut av en förordnad ledamot i social- och omsorgsnämnden) anges att AA, med stöd av socialtjänstlagen, ska var placerad i akuthem (det nya hemmet). Av beslutsunderlaget med samma datum framgår att det nya familjehemmet bedöms som lämpligt för AA och att det finns en god kännedom om det nya hemmet med hänvisning till andra uppdrag som familjehem åt Linköpings kommun.
6. Beslutet av utskottet den 8 maj, i den del som avser placering i familjehem med stöd av socialtjänstlagen, kom till genom ett förbiseende från förvaltningens sida. Ett i sig allvarligt misstag, men som lyckligtvis inte kommit att, såvitt går att bedöma, ha någon negativ inverkan på förhållanden för barnets del.
7. Som det förstås av journalanteckningar så har det i praktiken redan den 23 april påbörjats åtgärder för flytten av AA. Det datum finns antecknat att familjehemmet BB/CC informerat AA om en eventuell flytt från dem.
8. Åtgärderna fortskrider genom handläggares och vårdnadshavares besök i det nya hemmet och genom handläggarens samtal med AA. Det pågår alltså en planering för byte av familjehem.
9. Med hänvisning till de praktiska åtgärder som handläggaren företagit så borde det den 8 maj till utskottet föreslagna beslutet ändrats till att gälla det nya hemmet (akuthemmet). Att så inte skedde "tvingade" fram beslutet den 9 maj då planering och åtgärder var långt framskridna.
10. Det som skedde bör betraktas som ett "sammanbrott i vården". Vilket i sig skapar en mer forcerad handläggning. Kritiken som kan riktas mot handläggningen är även redovisad i det tidigare yttrandet.
11. Frågan kan ställas om sammanbrottet kunnat undvikas, men troligtvis var ett byte av familjehem oundvikligt. Bytet har också med säkerhet visast sig i överensstämmelse med det bästa för AA. Så som också redovisats i det tidigare yttrandet är utvecklingen för AA mycket positiv.

BB kommenterade nämndens remissvar och bifogade vissa ytterligare handlingar. Hon lämnade sedan i en skrivelse ytterligare synpunkter på nämndens handläggning av AA:s ärende.

Rättsliga utgångspunkter

Insatser inom socialtjänsten för barn och ungdomar ska göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Insatserna ska präglas av respekt för den unges människovärde och integritet.

Ett barn kan under vissa förutsättningar ges vård utan vårdnadshavarnas samtycke med stöd av LVU. När ett barn vårdas med stöd av LVU är det socialnämnden som bestämmer hur vården av barnet ska ordnas och var han eller hon ska vistas under vårdtiden (11 § LVU).

Socialnämnden ska sörja för att ett barn som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i t.ex. ett familjehem (6 kap. 1 § SoL). Ett barn får inte utan socialnämndens medgivande eller beslut om vård tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om honom eller henne (6 kap. 6 § SoL). Socialnämnden får inte lämna medgivande eller fatta beslut om vård utan att förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård i hemmet är utredda av socialnämnden.

Socialnämnden ska noga följa vården av ett barn som vårdas med stöd av LVU (13 a § LVU). Det kan under vårdtiden uppstå en situation som innebär att ett barn behöver omplaceras från ett familjehem till ett annat. Socialnämnden ska ha rutiner som säkerställer att en utredning inleds i enlighet med 11 kap. 1 § SoL när ett barn som vårdas i familjehem kan behöva omplaceras (2 kap. 2 § i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende [SOSFS 2012:11]). JO har i tidigare beslut uttalat att en utredning som rör en fråga om omplacering ska bedrivas förutsättningslöst och att den ska belysa för- och nackdelar med en eventuell omplacering (JO 2020/21 s. 499).

Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Vid beslut och andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande (1 kap. 2 § SoL). Vid beslut enligt LVU ska vad som är bäst för den unge vara avgörande (1 § LVU). En utgångspunkt är att socialnämnden inför ett beslut ska analysera och väga olika alternativ till lösningar mot varandra. Vad som är bäst för barnet ska alltid utredas och redovisas (jfr prop. 1996/97:124 s. 99 f.).

Både SoL och LVU innehåller bestämmelser om att ett barn ska få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet samt att barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad (11 kap. 10 § SoL respektive 36 § LVU).

Bedömning

JO:s granskning

BB har klagat på förvaltningens hantering av AA:s ärende i flera avseenden. I anmälan har hon bl.a. tagit upp att nämnden agerat i strid med avtalet med familjehemmet och inte låtit familjehemmet komma till tals i fråga om utformningen av umgänget mellan AA och DD. Jag har dock valt att avgränsa min granskning i ärendet till att avse nämndens handläggning av omplaceringen av AA.

Jag vill inledningsvis klarlägga att JO som regel inte uttalar sig om s.k. bedömningsfrågor. Det finns inte anledning för mig att frångå den principen i det här fallet. Jag tar alltså inte ställning till om det fanns skäl för nämnden att omplacera AA. Min granskning avser endast den formella handläggningen av omplaceringen. Det innebär att jag granskar att nämnden har följt de lagar och författningar som är tillämpliga i det här fallet.

Omständigheterna i AA:s ärende

AA vårdades med stöd av LVU och var sedan år 2013 placerad i familjehem hos BB och CC. Den 18 januari 2019 inledde nämnden en utredning för att klarlägga om vården av AA med stöd av LVU kunde upphöra. Utredningen omfattade även frågan om AA skulle beviljas bistånd till placering i familjehem med stöd av 4 kap. 1 § SoL.

I mars 2019 utökade nämnden umgänget mellan AA och hans vårdnadshavare DD. Vid ett möte med förvaltningen den 3 april 2019 uppgav CC bl.a. att han och BB inte tänkte medverka till mer umgänge och att de inte visste om de skulle orka ha kvar uppdraget som familjehem för AA under rådande premisser. Gruppchefen EE frågade familjehemmet vad de ställde för krav gällande umgänget för att vara kvar som familjehem. I ett mejl den 7 april 2019 redovisade familjehemmet sin syn på hur umgänget skulle utformas och uppgav bl.a. att de inte ville att AA skulle ha regelbundna övernattningar hos DD.

Vid ett nätverksmöte den 9 april 2019 med bl.a. DD anförde förvaltningen att en omplacering till familjehem/jourhem kunde komma att bli aktuell för AA utifrån rådande situation. Vid ett telefonsamtal med DD den 15 april 2019 tog förvaltningen upp att den kunde stå inför en uppsägning av familjehemmet.

I utredningen som färdigställdes den 16 april 2019 föreslog förvaltningen att vården av AA med stöd av LVU skulle upphöra och att han skulle beviljas bistånd enligt SoL i form av en placering i samma familjehem som tidigare.

Av en journalanteckning den 23 april 2019 framgår att familjehemmet hade berättat för AA att han kanske måste flytta. En anställd vid samtalsmottagningen Eleonorgruppen talade med AA samma dag och informerade därefter förvaltningen om att han hade varit tydlig med att han inte ville flytta från familjehemmet. Den 24 april 2019 talade handläggaren med AA

och uppgav bl.a. att förvaltningen skulle lösa situationen och att han skulle få veta mer när hon hade något att berätta för honom.

Den 29 april 2019 informerade förvaltningen DD om att den bedömt att AA inte kunde bo kvar i familjehemmet och att det fanns ett förslag på ett akuthem till honom. Nästa dag besökte handläggaren och DD akuthemmet. Efter besöket uppgav DD att hon ville att AA skulle flytta dit. Den 2 maj 2019 gjorde förvaltningen upp en planering med innebörden att familjehemmet skulle informeras om omplaceringen vid ett möte den 7 maj 2019, att AA skulle få den informationen senare samma dag samt att han och DD skulle besöka akuthemmet den 8 maj 2019.

Ett telefonmöte ägde rum den 7 maj 2019 mellan CC och förvaltningen. Han informerades om att AA skulle omplaceras till ett nytt familjehem nästa dag. Nämnden sade också upp avtalet med familjehemmet. Samma dag hämtade handläggaren AA och DD och de åkte tillsammans till AA:s mormor. Där berättade handläggaren för AA att han skulle flytta från familjehemmet till en annan familj. Det kom då fram att BB redan hade berättat för AA att han skulle flytta. Förvaltningen bestämde att AA skulle stanna kvar hos DD och sin mormor tills han placerades i akuthemmet den 9 maj 2019.

Handläggaren, AA och DD besökte akuthemmet den 8 maj 2019. Samma dag beslutade nämndens utskott i enlighet med förslaget i utredningen daterad den 16 april 2019, dvs. att vården av AA med stöd av LVU skulle upphöra och att han skulle vara placerad hos BB och CC, nu med stöd av SoL.

Den 9 maj 2019 gjorde förvaltningen en framställning till nämndens ordförande om att AA tillfälligt skulle placeras i akuthem. Ordföranden beslutade samma dag att bevilja AA bistånd i form av en tillfällig placering i akuthemmet från dagen för beslutet. AA flyttade till akuthemmet samma dag.

Handläggningen av omplaceringen av AA

Jag kommer först att göra vissa uttalanden angående det underlag som låg till grund för nämndens beslut att omplacera AA. Därefter behandlar jag placeringsbeslutet som fattades den 8 och 9 maj 2019. Slutligen berör jag frågan om nämnden hade ett s.k. barnperspektiv vid handläggningen av AA:s ärende.

Vid tidpunkten för omplaceringen var AA 12 år. Han hade bott hos BB och CC i sex år. Att omplacera ett barn som har bott så länge i en och samma familj är en ytterst ingripande åtgärd.

När frågan om att omplacera ett barn aktualiseras ska nämnden som jag nämnt göra en grundlig och omsorgsfull utredning. Vid en omplacering av ett barn ställs samma krav på utredning som vid en förstagångsplacering. Utredningen ska klarlägga de omständigheter som är av betydelse för att nämnden ska kunna ta ställning till frågan om omplacering. Det kan givetvis uppstå situationer

under en familjehemsplacering som gör att ett barn behöver omplaceras med sådan skyndsamhet att nämnden inte har möjlighet att göra en grundlig utredning i fråga om omplaceringen. Det kan ibland vara fråga om att ett barn behöver flytta från ett familjehem samma dag. Barnet kan i en sådan situation placeras tillfälligt i t.ex. ett s.k. jourhem.

Beslutet att omplacera AA från familjehemmet till ett akuthem fattades av nämndens ordförande den 9 maj 2019. Nämnden har i fråga om hur den utredde omplaceringen av AA uppgett att beslutet byggde på uppgifter från den nyss avslutade utredningsprocessen. För egen del kan jag konstatera att frågan om omplacering över huvud taget inte berördes i utredningen daterad den 16 april 2019. Det förtjänar också att nämnas att den utredningen ledde fram till bedömningen att AA skulle vara fortsatt placerad hos BB och CC.

Underlaget till beslutet utgjordes av en kortfattad framställning från förvaltningen. Nämnden har i sitt remissvar anfört att omplaceringen av AA behövde ske mycket skyndsamt. Av AA:s journal framgår emellertid att frågan om omplacering aktualiserades redan i början av april 2019. I det skedet borde nämnden alltså ha inlett en utredning i syfte att klarlägga om han behövde omplaceras. Det har enligt min mening inte kommit fram något i ärendet som talar för att AA:s förhållanden i familjehemmet medförde att det fanns behov av en så skyndsamt omplacering att nämnden kunde nöja sig med ett mer summariskt beslutsunderlag. Underlaget som förvaltningen tog fram var enligt min mening inte tillräckligt. Nämnden borde ha gjort en noggrann utredning av om AA skulle omplaceras. Inom ramen för en sådan utredning skulle nämnden ha låtit AA, DD och familjehemmet komma till tals. Först när nämnden hade ett fullständigt beslutsunderlag skulle den ha tagit ställning till frågan om omplacering. Jag ser med allvar på hanteringen i denna del.

Jag övergår nu till att behandla nämndens handläggning när det gäller besluten som fattades den 8 och 9 maj 2019.

Den 8 maj 2019 beslutade nämndens utskott att vården av AA med stöd av LVU skulle upphöra och att han skulle vara fortsatt placerad hos BB och CC. Av utredningen i ärendet framgår att omplaceringen av AA till akuthemmet i praktiken redan hade påbörjats när nämnden fattade sitt beslut. AA hade lämnat familjehemmet. Nämndens utskott tog alltså ställning till och grundade sitt beslut på ett underlag som inte längre var aktuellt i fråga om AA:s placering.

Nämnden har i sitt remissvar uppgett att förvaltningen inte tänkte på att ”dra tillbaka” förslaget till beslut om fortsatt placering i familjehemmet trots att det vid tidpunkten för prövningen var planerat för en omplacering av AA dagen därpå. Nämndens remissvar klagör inte vilket moment i handläggningen det är som brustit vid förvaltningen eller hur nämnden kunde besluta att AA skulle placeras i familjehemmet när han redan hade flyttats därifrån. Förvaltningen har att säkerställa att det beslutsunderlag som den lämnar till nämnden är korrekt. När fråga uppkom att omplacera AA borde förvaltningen ha reagerat på att den

hade lämnat ett förslag till nämnden om fortsatt placering i familjehemmet. Förvaltningen har uppenbarligen förbisett den saken. Nämnden har dock ansvaret för att den fattar ett korrekt beslut i varje enskilt ärende. Det inträffade är anmärkningsvärt och tyder enligt min mening på såväl bristfälliga rutiner hos förvaltningen som bristande samverkan mellan nämnden och förvaltningen.

Dagen efter utskottets beslut gjorde förvaltningen en framställning till nämndens ordförande om att AA skulle placeras i akuthem. Ett beslut om detta fattades sedan samma dag. Nämnden har i sitt remissvar uppgett att utskottet borde ha beslutat om placering i akuthemmet. Att så inte skedde "tvingade" enligt nämnden fram beslutet den 9 maj 2019 eftersom åtgärderna rörande AA var långt framskridna. Hanteringen ger intryck av att förvaltningen först den dagen insåg att det saknades ett beslut som möjliggjorde den planerade omplacering av AA till akuthemmet och att ett underlag då sammanställdes som kunde läggas till grund för beslutet. Det finns anledning att se med stort allvar på det som kommit fram om handläggningen i denna del.

Slutligen vill jag särskilt beröra frågan om nämnden hade ett barnperspektiv vid handläggningen av omplaceringen av AA.

Det kan noteras att vården av AA med stöd av LVU upphörde den 8 maj 2019. Fram till den dagen var bestämmelsen om barnets bästa i 1 § LVU tillämplig vid handläggningen av AA:s ärende. När AA i stället placerades med stöd av SoL aktualiserades bestämmelsen om barnets bästa i 1 kap. 2 § SoL. Oaktat om ett beslut om omplacering fattas med stöd av LVU eller SoL är barnets bästa avgörande. På samma sätt innehåller båda regelverken bestämmelser om barnets rätt till information och om rätten att få komma till tals samt få sina åsikter beaktade.

När fråga om att omplacera ett barn uppkommer ska nämnden utreda frågan om omplacering. Inom ramen för utredningen ska nämnden ta ställning till om en omplacering är bäst för barnet. Vid prövningen av barnets bästa ska nämnden beakta omständigheterna i det enskilda fallet och väga faktorer som talar för respektive mot en omplacering mot varandra. Det ska av dokumentationen framgå vilka faktorer nämnden har beaktat vid sitt ställningstagande och hur dessa viktats mot varandra. Det ska vidare framgå hur nämnden kommit fram till vad som är bäst för barnet i ett visst fall.

Förvaltningen angav i framställningen den 9 maj 2019 bl.a. att det var svårt att samarbeta med familjehemmet och att hemmet inte medverkade till att umgänge mellan AA och DD ägde rum i en omfattning som bedömdes vara bäst för honom. Under rubriken bedömning angavs bl.a. att en placering i akuthem var nödvändig för att tillgodose AA:s grundläggande och särskilda omsorgsbehov och att det bästa för honom var att placeras i akuthemmet. Det angavs vidare att hans livssituation skulle vara densamma efter placeringen, dvs. att han kunde gå kvar i samma skola och att hans umgänge med DD kunde fortsätta oförändrat. I den senare remissen bad jag nämnden att svara på vilka bedömningar den gjorde

när det gäller frågan om huruvida omplaceringen stod i överensstämmelse med AA:s bästa. Nämndens remissvar innehåller inte något klargörande i den delen.

Jag kan konstatera att förvaltningen i sin framställning tog upp vissa faktorer av betydelse för bedömningen av vad som var bäst för AA. Dessa faktorer talar för att en omplacering var förenlig med AA:s bästa. Förvaltningen tycks emellertid inte ha beaktat några ytterligare faktorer. AA hade varit placerad i familjehem hos BB och CC i sex år. Att flytta ett barn efter så lång tid är en ytterst ingripande åtgärd. Den saken berörs över huvud taget inte i framställningen. Framställningen innehåller inte heller någon närmare analys av faktorerna i AA:s ärende eller hur de förhåller sig till varandra. Det klargörs inte heller hur förvaltningen kom fram till att en omplacering var bäst för honom, dvs. vilka överväganden som gjordes.

Barnets rätt att föra fram sina åsikter och få dem beaktade utgör en viktig del vid bedömningen av vad som är bäst för barnet. AA fick inte komma till tals i fråga om omplaceringen. Han var vid tillfället 12 år och hade således uppnått en sådan ålder att han kunde förmedla sin vilja. Det är givetvis inte godtagbart att AA inte gavs en reell möjlighet att föra fram sina synpunkter.

Sammantaget kan jag konstatera att nämnden inte gjorde en fullständig prövning av vad som var bäst för AA i ärendet om omplacering.

Ett barn har också rätt till relevant information. Rätten till information är en viktig förutsättning för att ge barnet en möjlighet att komma till tals och bli delaktig i en fråga som rör barnet (prop. 2012/13:10 s. 39). Utgångspunkten är att nämnden kontinuerligt ska informera barnet om vad som händer i hans eller hennes ärende och om den planering som finns.

Som jag redan nämnt pratade handläggaren med AA den 24 april 2019 och lovade att han skulle få veta mer när hon hade något att berätta för honom. Den 7 maj 2019 hämtade handläggaren AA och DD för att de skulle göra en utflykt till hans mormor. Först i det läget informerade handläggaren AA om att han skulle flytta från familjehemmet.

Nämnden informerade således AA om flytten först efter att han hade lämnat familjehemmet. AA borde enligt min mening ha fått kontinuerlig information från handläggaren om vad som hände i ärendet och hur det kunde komma att påverka hans situation. Hanteringen har brutit genom att AA inte fick information i den omfattning och på det sätt som hade varit möjligt.

Jag vill också hänvisa till JO:s tidigare uttalanden om att nämnden vid en omplacering behöver förbereda överflyttningen av barnet till ett nytt familjehem på ett aktivt och insiktsfullt sätt (JO 2005/06 s. 242). Så har inte skett i AA:s fall.

Sammanfattande synpunkter

Jag kan alltså konstatera att nämndens handläggning av omplaceringen av AA har brustit i flera avseenden. Det verkar röra sig om såväl strukturella brister i förhållandet mellan förvaltningen och nämnden som bristande kunskaper hos förvaltningens personal om hur ett ärende som det aktuella ska handläggas. Sammantagna är bristerna i handläggningen av omplaceringen sådana att nämnden förtjänar allvarlig kritik.

Ett beslut om att omplacera ett barn – särskilt i ett fall som detta när barnet bott länge i ett och samma familjehem – är en mycket ingripande åtgärd för barnet. Jag vill därför inskräpa vikten av att nämnden iakttar stor noggrannhet när den handlägger ärenden om omplacering av barn.

Jag utgår från att nämnden, om den inte redan har gjort det, vidtar nödvändiga åtgärder för att säkerställa att något liknande inte inträffar igen. Utifrån det som kommit fram om handläggningen är det också min uppfattning att nämnden bör se över om det finns behov av utbildningsinsatser för anställda vid förvaltningen.

Övrigt

Det som BB i övrigt har anfört föranleder inte något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.